

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

ΑΡΧΑΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΓΝΩΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μετάφραση

Άνδρες Αθηναίοι, επειδή συζητάτε δημόσια για τόσο σημαντικά ζητήματα, νομίζω ότι πρέπει να δίνετε πλήρη ελευθερία λόγου στον καθένα από τους ρήτορες. Εγώ βέβαια ποτέ μέχρι τώρα δε θεώρησα ότι είναι δύσκολο το να σας υποδείξω τα καλύτερα-την καλύτερη πολιτική (γιατί για να μιλήσω γενικά, μου δίνετε την εντύπωση πως όλοι σας τα γνωρίζετε άριστα), αλλά το να σας πείσω να τα εφαρμόσετε (υλοποιήσετε). Γιατί, κάθε φορά που θα παρθεί κάποια απόφαση και ψηφιστεί, τότε απέχει εξίσου από την πράξη όσο ακριβώς (απέχει) πριν αποφασιστεί.

Υπάρχει, λοιπόν, ένα (γεγονός) από αυτά για τα οποία εγώ νομίζω ότι εσείς οφείλετε ευγνωμοσύνη στους θεούς, για το ότι δηλαδή αυτοί οι οποίοι πολέμησαν πριν λίγο καιρό εναντίον σας εξαιτίας της αλαζονείας τους, στηρίζουν τώρα τις ελπίδες της σωτηρίας τους μόνο σε εσάς.

- B. 1. α.** Επειδή ο νόμος όριζε ... Λυσίας (σχολικό βιβλίο : σελ. 17,18).
β. Άτεχνες αποδείξεις: Είναι αντικειμενικά πειστήρια που δεν οφείλονται στην τεχνική δεξιότητα του ρήτορα (νόμοι, μαρτυρικές καταθέσεις, όρκοι και έγγραφα, όπως σύμβολα, διαθήκες κλπ.).
 Έντεχνες αποδείξεις: Είναι εκείνες που ο ίδιος ο ρήτορας επινοεί (ενθυμήματα, παραδείγματα, γνώμες, ήθη, πάθη) (σχολικό βιβλίο: σελ. 19,20).

- 2.** Ο όρος «ὕβρις» στην αρχαία τραγωδία αναφέρεται στην τάση του ήρωα να ξεπερνά το μέτρο, τα όρια της ανθρώπινης φύσης του, και να συγκρούεται ακόμη και με τους θεούς. Κάτι ανάλογο υπαινίσσεται και εδώ ο Δημοσθένης για τους Ροδίους με τη φράση «διά τήν αὐτῶν ὕβριν». Οι Ρόδιοι υπέπεσαν στο αμάρτημα της ὕβρεως αποστατώντας από τη β' Αθηναϊκή συμμαχία, διότι υπερεκτίμησαν τη δύναμή τους και περιφρόνησαν τους ισχυρότερους των. Η συμπεριφορά των πόλεων, όπως και των ανθρώπων, κατά την αντίληψη αυτή, πρέπει να κινείται στα όρια του μέτρου, που είναι και το δίκαιο

Ο ρήτορας σπεύδει να κατηγορήσει τους Ροδίους για ύβρη για να μην αποδοκιμαστεί με την ιδέα ότι τους ευνοεί. Έτσι αποδίδει την αποστασία τους στην αλαζονεία τους και όχι σε σφάλματα της Αθηναϊκής εξωτερικής πολιτικής (διαστρεβλώνει την ιστορική πραγματικότητα).

Συγχρόνως για να καταπραΰνει την οργή των Αθηναίων εναντίον τους τονίζει ότι η τιμωρία τους είναι η εσχάτη αυτή ταπείνωση, να ζητούν δηλαδή έλεος και βοήθεια απ' αυτούς που είχαν πολεμήσει και εξαίρει τη μεγαλοσύνη της πόλης στο έλεος της οποίας προσπίπτουν. Έτσι η κατηγορία μεταβάλλεται σε υπεράσπιση.

Όπως και στο προοίμιο, έτσι και στο απόσπασμα από μετάφραση υπερασπίζεται τους Ροδίους κατηγορώντας τους προκειμένου να αποσειεί τυχόν κατηγορία σε βάρος του ότι η πρότασή του υποκρύπτει προσωπικό συμφέρον. Δηλώνει, λοιπόν, κατηγορηματικά ότι συμμερίζεται τη χαρά των συμπολιτών του για τα δεινά των Ροδίων και ότι ποτέ δε θα συνηγορούσε υπέρ αυτών, αν δεν το υπαγόρευε το συμφέρον της πόλης. Στο τέλος κολακεύει τους Αθηναίους τονίζοντας την ανωτερότητά τους έναντι των Ροδίων και ειρωνεύεται τους Ροδίους γιατί ενώ είχαν τη δυνατότητα να συμμαχήσουν με Έλληνες και μάλιστα ανωτέρους τους, κατάντησαν «δούλοι δούλων» λόγω της αλαζονείας τους, για την οποία τιμωρήθηκαν και ίσως έχουν συνετιστεί.

3. Η Ισηγορία ήταν η ισότητα στο δικαίωμα του λόγου και ήταν κατοχυρωμένη στη δημοκρατική Αθήνα. Το δικαίωμα αυτό το ασκούσαν συνήθως λίγοι και κυρίως επιφανείς πολίτες. Για να έχει όμως πρακτικό αποτέλεσμα αυτό το δικαίωμα έπρεπε να συνοδεύεται από πλήρη ελευθερία λόγου («παρρησίαν»).

Στις συνελεύσεις όμως του λαού οι συμμετέχοντες θορυβούσαν και πολλές φορές αποδοκίμαζαν τον ρήτορα, όταν δεν συμφωνούσαν με τις απόψεις του. Έτσι οι ρήτορες προσαρμοζαν πολλές φορές το λόγο του στις επιθυμίες του πλήθους. Σ' αυτό το αποτέλεσμα είχε οδηγήσει η τακτική των «δημοκολάκων», των «δημοπιθήκων» όπως τους αποκαλούσε ο Αριστοφάνης, οι οποίοι φρόντιζαν να είναι δημοφιλείς προσαρμόζοντας τους λόγους τους στις επιθυμίες του ακροατηρίου, έστω και αν αυτά που έλεγαν δεν ήταν ωφέλιμα για την πόλη.

Η έκκληση αυτή σημαίνει ότι ο Δημοσθένης θα διαφωνήσει με τους ρήτορες που προηγήθηκαν και το γενικό αίσθημα. Έτσι, προδιαθέτει το ακροατήριο για να προλάβει ενδεχόμενες αντιδράσεις και αποδοκιμασίες (σχήμα πρόληψης, προκατάληψης), αφού θα ζητήσει από τους συμπολίτες του να βοηθήσουν τους Ροδίους, παρά:

- α. Τη φιλειρηνική πολιτική του Ευβούλου, το κόμμα του οποίου είχε επικρατήσει την εποχή εκείνη στην Αθήνα.
- β. Την οργή των Αθηναίων εναντίον των Ροδίων, των οποίων η αποστασία τους είχε εμπλέξει στον ατυχή Συμμαχικό πόλεμο
- γ. Τη χαιρεκακία τους για τα δεινά των Ροδίων.
4. α. δάσκαλος: διδάξει
 άγνωστος: ἐγνωκότες
 ευπραγία: πράττειν
 δογματισμός: δοκεῖτε
 ηδονή: ἡσθῆναι
- β. δεῖν: ἐνδεῖα
 δίδοναι: παράδοση
 ἔχειν: κατοχή
 συμβήσεται: ἐκβασή
 ἀπολύσασθαι: κατάλυση

Β. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μετάφραση

Όλοι ξέρουμε βέβαια ότι στη Σπάρτη προσπάντων πειθαρχούν στους άρχοντες και στους νόμους. Προσωπικά, λοιπόν, νομίζω ότι ο Λυκούργος δεν επιχείρησε να επιβάλλει (καθιερώσει) την πειθαρχία πριν εξασφαλίσει τη συγκατάθεση των πιο ισχυρών απ' τους πολίτες. Συμπεραίνω βέβαια αυτά απ' το ότι στις άλλες πόλεις οι δυνατότεροι δε θέλουν να νομίζουν γί' αυτούς πως φοβούνται τους άρχοντες, αντίθετα μάλιστα θεωρούν αυτό ανελευθερία. Στη Σπάρτη όμως οι ισχυρότεροι πολίτες και τους άρχοντες περιποιούνται ιδιαίτερα για την ταπεινότητά τους καυχούνται.

2. α. άπάση
 όμόγνωμον
 τούτοις
 κρείττονα - κρείττω
 ταπεινότατα
- β. ἐνεχείρησε
 εἰδέναι
 πεποίηται
 νομιούσι
 βουληθῆτε

3. α. ταῖς ἀρχαῖς: αντικείμενο του ρήματος πείθονται.
τόν Λυκούργον: υποκείμενο απαρεμφάτου ἐγχειρῆσαι (ετεροπροσωπία).
τῶν ἐν τῇ πόλει: ετερόπτωτος προσδιορισμός – γενική διαιρετική.
φοβεῖσθαι: ειδικό απαρέμφατο αντικείμενο στο δοκεῖν.
ἀνελεύθερον: κατηγορούμενο στο τοῦτο.
- β. Ειδική πρόταση – Εισάγεται με το ὅτι και εκφέρεται με Οριστική επειδή το περιεχόμενό της είναι πραγματικό. Είναι αντικείμενο στο γνωστικό ρήμα ἴσμεν.
Χρονική δευτερεύουσα – Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο πριν και εκφέρεται με Οριστική – Χρησιμοποιείται ως επισηματικός προσδιορισμός του χρόνου.

ΧΑΛΩΝΙΑΚΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑΝ